

*dr Magdalena Ślebocka*<sup>1</sup>

Katedra Finansów Publicznych  
Uniwersytet Łódzki

*dr Aneta Tylman*<sup>2</sup>

Katedra Finansów Publicznych  
Uniwersytet Łódzki

## **Zielona gospodarka a finansowo-prawne dylematy zrównoważonego rozwoju**

### WSTĘP

Koncepcja zrównoważonego rozwoju postrzegana wielopłaszczyznowo i rozwijana między innymi przez teorię ekonomii ekologicznej budzi coraz więcej emocji także wśród teoretyków nauki finansów oraz nauki prawa. Wpisanie się obu nauk w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju napotyka wiele trudności, do których ostatnio dołączyła koncepcja zielonej gospodarki (ang. *green economy*). Czym w istocie jest zielona gospodarka i jakie ma znaczenia dla badań finansowych i prawnych – to niewątpliwe pytania, na które obie nauki muszą odpowiedzieć już w niedalekiej przyszłości.

Celem artykułu jest wskazanie na pojawienie się tzw. zielonej gospodarki jako nowej jakości w rozważaniach nad kierunkami dalszego rozwoju społeczno-ekonomicznego oraz ochrony środowiska naturalnego, w kontekście już istniejących dylematów finansowo-prawnych wiążących się z koncepcją zrównoważonego rozwoju.

Metody badawcze wykorzystane w artykule opierają się na: studiach literaturowych, analizie aktów prawnych oraz danych empirycznych, w tym w zakresie środków finansowych przyznawanych Polsce w ramach rozpisanych programów operacyjnych.

---

<sup>1</sup> Adres korespondencyjny: Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, ul. POW 3/5, 90-255 Łódź, e-mail: magdalena.slebocka@uni.lodz.pl.

<sup>2</sup> Adres korespondencyjny: Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, ul. POW 3/5, 90-255 Łódź, e-mail: aneta.tylman@uni.lodz.pl.

## ZIELONA GOSPODARKA JAKO NOWA JAKOŚĆ W GOSPODARCE

Postęp gospodarczy, technologiczny i społeczny wywiera negatywny wpływ na środowisko naturalne. Dlatego też racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, a co za tym idzie ochrona środowiska stała się impulsem do stworzenia nowego modelu zarządzania gospodarką opartego w dużej mierze na racjonalnym wykorzystywaniu czynników produkcji, dążeniu do właściwej alokacji wiedzy i kompetencji, umiejętnym łączeniu w całość aspektów gospodarczego, społecznego i środowiskowego.

Na zieloną gospodarkę wskazuje się jako na nowy model gospodarowania, w którym zwiększeniu ulega zakres ekologicznych rozwiązań. Jak się podkreśla, jest to droga do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, a nie koncepcja alternatywna. To idea wiążąca w umiejętny i spójny sposób ochronę środowiska naturalnego i wzrost gospodarczy. Obejmować ma ona w szczególności rozwój czystych technologii, odnawialnych źródeł energii, poprawę efektywności energetycznej i materiałowej, zmianę modelu konsumpcji, tworzenie zielonych miejsc pracy, budowę gospodarki wykorzystującej różnorodność zasobów naturalnych opartej na niskoemisyjnej dostawie energii, a nawet zieloną reformę fiskalną. Jej założenia powinny stać się jednym z drogowskazów ułatwiających i jednocześnie normujących realizowanie zrównoważonego rozwoju we wszystkich jego wymiarach – środowiskowym, gospodarczym i społecznym.

Priorytetowe znaczenie zielonej gospodarki w dalszym rozwoju społeczno-gospodarczym świata podkreśliła przyjęta podczas Szczytu Ziemi 20-22 czerwca 2012 r. w Rio de Janeiro Deklaracja *Przyszłość której chcemy* (ang. *Future we want*). Nastąpiło tu charakterystyczne wyodrębnienie, w bardzo szerokim wymiarze, kluczowych dla zrównoważonego rozwoju aż 23 jego „obszarów składowych” [zob. poniżej (*Przyszłość której chcemy...*)]. Środkiem dla realizacji założeń przyjętych w ramach tych obszarów ma stać się właśnie zielona gospodarka.

## UNIA EUROPEJSKA I POLSKA WOBEC ZIELONEJ GOSPODARKI

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (Strategia Europa 2020) odnosi się do koncepcji zielonej gospodarki poprzez ideę zrównoważonego rozwoju realizowaną przy wykorzystaniu w szczególności najnowocześniejszych technologii, jak również poprzez zmianę postaw produkcyjnych i konsumpcyjnych. Strategia ta stanowi jednocześnie swego rodzaju „rachunek” Europy w wymiarze jej rozwoju wewnętrznego

i międzynarodowego oraz wyraz obawy o utratę pozycji Europy na arenie światowej. Wskazuje się tu mianowicie, iż „Europa stoi przed wyraźną, choć trudną alternatywą. Możemy wspólnie stawić czoła najpilniejszemu wyzwaniu, jakim jest naprawa gospodarcza oraz innym wyzwaniom długoterminowym – takim jak globalizacja, rosnące zapotrzebowanie na ograniczone zasoby i starzenie się społeczeństw – aby w ten sposób wyrównać najświeższe straty, odzyskać konkurencyjność, zwiększyć poziom wydajności i skierować Unię Europejską na drogę prowadzącą do dobrobytu (»trwała odbudowa«). Możemy też nadal realizować powolne i w większości nieskoordynowane reformy, ryzykując całkowite zaprzepaszczenie dobrobytu i spowolniony wzrost (»spowolniona odbudowa«), co najprawdopodobniej doprowadzi do wysokiego bezrobocia i niepokojów społecznych oraz utraty znaczenia na arenie międzynarodowej (»stracona dekada«) [*Strategia na rzecz inteligentnego...*].

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie powiązane z sobą priorytety. Wśród nich oprócz: rozwoju inteligentnego nastawionego w pierwszej kolejności na rozwój gospodarki opartej na innowacyjnej wiedzy, czy rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, który realizowany jest m.in.: poprzez wspieranie gospodarki gwarantującej wysoki poziom zatrudnienia, a także zapewniającej spójność społeczną i terytorialną, istotną pozycję zajmuje rozwój zrównoważony. Naczelną płaszczyzną działań jest tu przede wszystkim wspieranie efektywnej, racjonalnie korzystającej z zasobów gospodarki. Zrównoważony rozwój realizowany poprzez zieloną gospodarkę ma stać się jednocześnie środkiem do zachowania niezależnej pozycji europejskich państw i społeczeństw na arenie światowej.

W ramach obszarów priorytetowych Strategii Europa 2020 realizowanych jest siedem projektów przewodnich. Najbliższy celom stawianym zielonej gospodarce jest niewątpliwie projekt „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”. Poświęcony jest on pracom, których głównym założeniem jest uniezależnienie wzrostu gospodarczego od posiadanych zasobów naturalnych, przejście na gospodarkę niskoemisyjną oraz większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w stosunku do „energii czarnej”, modernizacja transportu oraz propagowanie efektywności energetycznej.

Za główne wyzwania łączące poszczególne kraje członkowskie Unii Europejskiej, w tym również Polskę, w zakresie zrównoważonego rozwoju realizowanego poprzez zieloną gospodarkę, uznaje się oprócz zrównoważonej produkcji i konsumpcji i wykorzystania potencjału technologicznego, kontrolę zmian zachodzących w sferze klimatu, czystą energię, ochronę zasobów naturalnych w powiązaniu z planem racjonalnego gospodarowania nimi. Generalnie wśród oczekiwań krajów unijnych wobec koncepcji zrównoważonego rozwoju i zielonej gospodarki można wyodrębnić następujące obszary:

1) promocję ochrony środowiska, walki z ubóstwem i obranie niskoemisyjnego i efektywnie wykorzystującego zasoby modelu wzrostu gospodarczego,

- 2) polepszenie instytucjonalnych ram zrównoważonego rozwoju,
- 3) prace nad spójnymi globalnymi celami zrównoważonego rozwoju, uwzględniającymi tzw. Milenijne Cele Rozwojowe,
- 4) określenie ram obszarów priorytetowych obejmujących m.in.: zrównoważone wytwarzanie energii, wodę, zrównoważoną gospodarkę gruntami, przestrzenią i ekosystemami, efektywne wykorzystanie oceanów i zasobów, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki odpadami [*Stanowisko UE na...*].

Podejmowane działania na rzecz wdrażania zielonej gospodarki to kwestie niezmiernie istotne z punktu widzenia gospodarki tak europejskiej, jak i globalnej. W ich ramach dano jednak pierwszeństwo dla gospodarek lokalnych. Oznacza to, że wdrażając w życie poszczególne założenia obejmujące zarówno zieloną gospodarkę, jak i szerszy rozwój zrównoważony, powinno się w pierwszej kolejności uwzględniać suwerenność poszczególnych państw i brać pod uwagę ich potrzeby. Jednocześnie krajowe polityki na rzecz „zielonej gospodarki” powinny uwzględniać potrzebę krajów rozwijających się, promować równouprawnienie, wzmacniać współpracę międzynarodową, promować zrównoważoną produkcję i konsumpcję, a to wszystko przy założeniu, że odpowiedzialność za „zieloną gospodarkę” spoczywać będzie na rządzie danego kraju [*Rio+20: uzgodnienia...* (<http://livegreen.org.pl/2012/06/25/rio20-uzgodnienia-i-deklaracja/>)].

Dla polskiej gospodarki jednym z najważniejszych wyzwań pozostaje, jak się wydaje, wdrażanie w życie postanowień pakietu klimatyczno-energetycznego Unii Europejskiej. Pakiet ten zakłada m.in. spadek liczby uprawnień do emisji gazów cieplarnianych dla sektorów objętych europejskim systemem handlu emisjami oraz określone poziomy: „czystej energii” w bilansie energii końcowej, biopaliw w transporcie itp. [Gawlikowska-Fyk; *Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki...*]. Powyższą okoliczność potwierdza również Strategia Rozwoju Kraju 2020 przyjęta we wrześniu 2012 r. W ramach obszaru II *Konkurencyjna gospodarka* wskazuje ona za cel bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. Niemniej jednak odnajdujemy tutaj także podkreślenie dla dalszego rozwoju kraju wagi: wzmocnienia stabilności makroekonomicznej, wzrostu wydajności gospodarki i zwiększenia jej innowacyjności, rozwoju kapitału ludzkiego, zwiększenia wykorzystania technologii cyfrowych, czy zwiększenia efektywności transportu [*Strategia rozwoju kraju...*].

Wpisanie się Polski w koncepcję zrównoważonego rozwoju poprzez zieloną gospodarkę potwierdza także w swoich założeniach Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) na lata 2014–2020. „Program operacyjny rozpisuje krajowe cele w obszarze rozwoju zrównoważonego przy zachowaniu spójności i równowagi pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w zakresie niezbędnej infrastruktury oraz wsparcia skierowanego do wybranych obszarów gospodarki” [*Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko...*]. Zadania finansowane z jego

środków obejmować mają następujące obszary: gospodarka niskoemisyjna, adaptacja do zmian klimatu, ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów oraz transport zrównoważony. „Przyjmuje się, że wsparcie infrastruktury rozwoju zrównoważonego w ramach POIiŚ przyniesie znaczący wkład w rozwój gospodarki, która będzie bardziej konkurencyjna, a jednocześnie bardziej zrównoważona w wymiarze ekonomicznym, środowiskowym i przestrzennym” [*Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko...*].

W latach 2014–2020 z budżetu europejskiej polityki spójności Polska otrzyma 82,5 mld euro. W ramach tych środków realizowanych będzie aż 6 programów krajowych i 16 programów regionalnych. Oznacza to zwiększenie puli środków o ponad połowę w stosunku do poprzedniego okresu. Zostaną uruchomione dodatkowe fundusze przeznaczone np. na działania innowacyjne w dziedzinie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (ok. 71 mln euro). Tabela 1 prezentuje podział alokacji środków unijnych na krajowe programy operacyjne.

**Tabela 1. Alokacja środków na krajowe programy operacyjne w mln euro na lata 2014–2020**

Program operacyjny	Kwota środków
Infrastruktura i Środowisko	27 513,9
Inteligentny Rozwój	8 614,1
Wiedza Edukacja Rozwój	4 419,3
Polska Wschodnia	2 117,2
Polska Cyfrowa	2 255,6
Pomoc techniczna	700,1
Razem	45 620,1

Źródło: [www.pois.gov.pl/2014\\_2020/Strony/82\\_5\\_mld\\_euro\\_dla\\_Polski\\_z\\_nowego\\_budzetu\\_UE\\_291113.aspx](http://www.pois.gov.pl/2014_2020/Strony/82_5_mld_euro_dla_Polski_z_nowego_budzetu_UE_291113.aspx) (dostęp 10.12.2013 r.).

Analizując dane zawarte w tabeli 1 można zauważyć, że najwięcej środków z Unii Europejskiej zostanie przeznaczonych na realizację założeń zawartych w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko. Przeznaczone na ten program środki stanowią będą 60,31% całego budżetu wszystkich programów operacyjnych. Na podkreślenie zasługuje również fakt, że w porównaniu z poprzednim okresem finansowania dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (lata 2007–2013) przeznaczona pula środków pieniężnych nie uległa znacznemu obniżeniu. Wielkość przyznanych w tym okresie środków finansowych wyniosła 28,3 mld euro (z czego na inwestycje z zakresu ochrony środowiska przeznaczono ok. 5 mld euro) i była większa od obecnie uruchamianych transz o 0,8 mld euro, czyli o 2,91%.

W tabeli 2 zaprezentowano podział alokacji środków unijnych na regionalne programy operacyjne.

**Tabela 2. Alokacja środków na regionalne programy operacyjne w mln euro na lata 2014–2020**

Województwo	Kwota środków	Województwo	Kwota środków
Dolnośląskie	2.250,4	Podkarpackie	2.112,2
Kujawsko-pomorskie	1.901,7	Podlaskie	1.212,4
Lubelskie	2.228,8	Pomorskie	1.863,0
Lubuskie	906,1	Śląskie	3.473,6
Łódzkie	2.253,9	Świętokrzyskie	1.363,2
Małopolskie	2.875,5	Warmińsko-mazurskie	1.726,6
Mazowieckie	2.087,9	Wielkopolskie	2.447,9
Opolskie	944,1	Zachodnio-pomorskie	1.599,7
Razem			31.246,9

Źródło: [www.pois.gov.pl/2014\\_2020/Strony/82\\_5\\_mld\\_euro\\_dla\\_Polski\\_z\\_nowego\\_budzetu\\_UE\\_291113.aspx](http://www.pois.gov.pl/2014_2020/Strony/82_5_mld_euro_dla_Polski_z_nowego_budzetu_UE_291113.aspx) (dostęp 10.12.2013 r.).

Na podstawie danych zawartych w tabeli 2 można zauważyć, że istnieje wyraźna dysproporcja w przyznanych poszczególnym jednostkom samorządu terytorialnego środkach unijnych. Najwięcej otrzymają województwa: śląskie, małopolskie i wielkopolskie, zaś najmniej fundusze unijne zasilą budżety województw: lubuskiego, opolskiego czy podlaskiego. Oznacza to, że na nowych programach operacyjnych najwięcej skorzystają województwa mocno zurbanizowane i uprzemysłowione, których środowisko naturalne uległo największej degradacji, a zatem województwa, w których potrzeba realizacji zasad zrównoważonego rozwoju poprzez zieloną gospodarkę jest najpilniejsza.

#### NAUKI EKONOMICZNE I PRAWNE WOBEC ZIELONEJ GOSPODARKI I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Zielona gospodarka stała się rozwiązaniem kompromisowym wobec dylematów towarzyszących przez ostatnich 30 lat koncepcji zrównoważonego rozwoju – próbą pogodzenia niejednokrotnie sprzecznych interesów społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Dylematy te znajdowały swój wyraz w dyskusyjnym podejściu do kwestii priorytetowego (nadrzędnego) znaczenia ochrony środowiska naturalnego względem rozwoju społecznego lub gospodarczego. Ich źródłem pozostawały w szczególności dokumenty międzynarodowe Organizacji Narodów Zjednoczonych, które nie zajmowały tu jednoznacznego stanowiska. Wystarczy wspomnieć chociażby Deklarację Środowisko i Rozwój przyjętą przez Organizację Narodów Zjednoczonych w 1992 r., która podkreślała wagę znaczenia ochrony środowiska naturalnego w rozwoju społeczno-gospodarczym jednocześnie wskazując jako zasadę, iż istoty ludzkie są w centrum zainteresowania zrównoważonego rozwoju. Mają prawo do zdrowego i twórczego życia w harmonii z naturą. Warto zauważyć, że ta sama Deklaracja wskazywała już

wówczas, że w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju i lepszej jakości życia dla wszystkich ludzi, państwa powinny ograniczyć i wyeliminować nierównoważone wzorce produkcji i konsumpcji oraz promować odpowiednią politykę demograficzną [Deklaracja w sprawie środowiska...]. Także Deklaracja Milenijna przyjęta podczas Szczytu Ziemi w 2000 r. nie zajmowała jednoznacznego stanowiska wobec znaczenia ochrony środowiska. Wskazała natomiast, w rozdziale poświęconym zasadom i wartościom świata u progu XXI w., że żaden człowiek i żaden naród nie może zostać pozbawiony korzyści płynących z rozwoju (Zasada równości) [Deklaracja Milenijna...].

Kontynuacją dylematów związanych na forum międzynarodowym było pojawienie się dwoistości myśli ekonomicznej. Nurt ekonomii środowiskowej, kierujący się paradygmatem ekonomizacji środowiska, podporządkował środowisko ustaleniom ekonomicznym. Z kolei nurt ekonomii ekologicznej położył nacisk na politykę państwa i układ instytucjonalny, uznając nadrzędność środowiska w stosunku do rozwoju gospodarczego [Zegar, 2007, s. 10]. Także po stronie nauk prawnych pojawiły się trudności związane z zaspokojeniem potrzeb definicyjnych. Wystarczy wspomnieć chociażby o wprowadzeniu do Konstytucji RP w art. 5 zrównoważonego rozwoju jako niezdefiniowanej zasady tworzenia i stosowania prawa w szczególności w odniesieniu do wolności i praw człowieka i obywatela, bezpieczeństwa obywateli, dziedzictwa narodowego oraz ochrony środowiska [Konstytucja RP]. Wraz ze wzrostem znaczenia koncepcji zrównoważonego rozwoju dylematy te dotknęły również naukę finansów w zakresie badania korzyści i kosztów realizacji tej koncepcji, wyznaczenia obszarów badawczych.

Czy zielona gospodarka rozwiąże dylematy związane z próbą pogodzenia interesów społecznych, gospodarczych i środowiskowych? Jej cele i założenia pozostają tożsame z celami i założeniami towarzyszącymi zrównoważonemu rozwojowi, tj. ochroną środowiska naturalnego wobec istniejących obaw związanych z nadmierną eksploatacją zasobów naturalnych i zmianami klimatu oraz dalszym tzn. trwałym rozwojem i wzrostem gospodarczym. Niemniej jednak nie bez powodu mówi się, że zielona gospodarka stanowi nową jakość w gospodarowaniu. Jest ona mianowicie zmianą podejścia do tego jak żyjemy, produkujemy i konsumujemy dobra. Oznacza zatem ochronę środowiska naturalnego u podstaw, poprzez zmianę świadomości i postaw społecznych, a nie poprzez odgórnie przyjęte zakazy i nakazy prawne. Wydaje się, iż właśnie z tych powodów ten model rozwoju społeczno-gospodarczego, z punktu widzenia zarówno korzyści finansowych, jak i korzyści dla środowiska naturalnego, ma szansę odnieść sukces we współczesnym świecie. Faktem jest, że nie ma dla niego alternatywy. Z przyczyn zasygnalizowanych wcześniej, tak dla Europy, jak i dla poszczególnych państw członkowskich, stał się on drogą rozwoju niezależną od ostatecznych, trudnych na obecnym etapie do przewidzenia, kosztów realizacji. Świad-

czą o tym zarówno zapisy zawarte w Strategii Europa 2020, jak i wielkości środków finansowych tu kierowane.

Wskazówką dla zakreślenia finansowo-prawnych obszarów badawczych stać może się wyszczególnienie w Deklaracji Organizacji Narodów Zjednoczonych *Przyszłość, której chcemy* przyjętej w Rio de Janeiro w 2012 r. obszarów objętych koncepcją zrównoważonego rozwoju (tym samym i zielonej gospodarki). Deklaracja wyróżniła aż 23 takie obszary: 1) likwidacja ubóstwa, 2) bezpieczeństwo żywności i żywienia oraz zrównoważone rolnictwo, 3) woda i kanalizacja, 4) energia, 5) zrównoważona turystyka, 6) zrównoważony transport, 7) zrównoważone miasta i osiedla ludzkie, 8) zdrowie ludności, 9) oceany i morza, 10) kraje najmniej rozwinięte, 11) śródłądowe kraje rozwijające się, 12) Afryka, 13) ograniczenie ryzyka katastrof, 14) zmiany klimatu, 15) lasy, 16) różnorodność biologiczna, 17) pustynnienie, degradacja gruntów i susza, 18) góry, 19) chemikalia i odpady, 20) zrównoważona konsumpcja i produkcja, 21) górnictwo, 22) edukacja, 23) równość płci i równouprawnienie kobiet [*Przyszłość, której chcemy...*].

W związku z zamieszczonym wyszczególnieniem zastanowić można byłoby się nad wyodrębnieniem w obszarze nauki finansów rodzajów inwestycji w zakresie rozwoju społecznego lub gospodarczego wchodzących w spektrum zrównoważonego rozwoju, a następnie nad sektorowym ograniczeniem badań finansowych do poszczególnych rodzajów inwestycji. Na uwadze należy mieć jednak fakt, iż koncepcja zrównoważonego rozwoju inaczej może być badana z punktu widzenia problematyki finansów publicznych i prywatnych. W zakresie rozważań nauki prawa finansowego (prawa finansów publicznych) i prawa gospodarczego pojawią się problemy analogiczne do tych przed jakich rozwiązaniem stanie nauka finansów w zakresie finansów publicznych i finansów prywatnych. Podkreślenia wymaga, że prowadzenie badań sektorowych nie koliduje w żaden sposób z możliwością integrowania badań na różnych polach, a wręcz mogłoby być wskazane dla prowadzenia dalszych, szerszych rozważań w zakresie realizowania koncepcji zrównoważonego rozwoju rozumianej jako wyrównywanie różnic w rozwoju społecznym lub gospodarczym poszczególnych regionów świata, Europy. Niemniej jednak szersza, wspólna dyskusja przedstawicieli zarówno nauk ekonomicznych, jak i nauki prawa pozostaje nieodzowna dla obrania właściwego kierunku w zakresie prowadzonych badań.

## PODSUMOWANIE

Podsumowując, wysokość środków unijnych przeznaczonych bądź mających być przeznaczonymi na realizację zasad zrównoważonego rozwoju i zielonej gospodarki wpływa w istotny sposób na tworzenie się nowych instrumentów gospodarczych, wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa czy też rozwój nowych technologii.

Zielona gospodarka i jej podstawowe znaczenie w dalszym rozwoju społeczno-gospodarczym Europy i świata nie powinny pozostać bez wpływu na zakres, rodzaj i obszary badań prowadzonych w obszarze nauk ekonomicznych oraz prawnych. Podkreślenia wymaga raz jeszcze, iż na rozwój ten patrzeć należało będzie właśnie poprzez pryzmat zielonej gospodarki. Zielona gospodarka nie może i nie powinna zatem pozostawać koncepcją enigmatyczną z punktu widzenia pojęciowego, tak jak miało to miejsce w przypadku zrównoważonego rozwoju. W niedalekiej perspektywie czasowej jako konieczność pojawi się stworzenie siatki pojęciowej jej towarzyszącej. Należało będzie odpowiedzieć na pytanie, czym w swojej istocie jest zielona gospodarka. Czy stanowi ona wartość, złożenie, zasadę, w tym będącą podstawą dla tworzenia i stosowania prawa i jako taka może pozostać niezdefiniowana, czy wręcz przeciwnie wymagać będzie zdefiniowania – wskazania jej istotnych cech.

#### LITERATURA

- Deklaracja Milenijna*, Deklaracja ONZ, Zgromadzeni Ogólne Narodów Zjednoczonych, Nowy Jork 2000 r., [www.unic.un.org.pl/dokumenty/deklaracja\\_milenijna.doc](http://www.unic.un.org.pl/dokumenty/deklaracja_milenijna.doc).
- Deklaracja w sprawie środowiska i Rozwoju*, Deklaracja ONZ, Szczyt Ziemi 1992 r., [http://www.mipe.oswiata.org.pl/rozwoj/doc/deklaracja\\_z\\_rio.pdf](http://www.mipe.oswiata.org.pl/rozwoj/doc/deklaracja_z_rio.pdf)
- Gawlikowska-Fyk A., 2014, *Nowy pakiet klimatyczno-energetyczny do 2030 r.*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Biuletyn nr 8 z 24.01.2014 r., [http://www.pism.pl/files/?id\\_plik=16213](http://www.pism.pl/files/?id_plik=16213), 07.05.2014 r.
- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r., [www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm](http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm)
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (projekt)*, Warszawa 26.08.2013 r., [http://pn2.pk.edu.pl/media/Projekt\\_Programu\\_Infrastruktura\\_i\\_Srodowisko\\_2014\\_2020.pdf](http://pn2.pk.edu.pl/media/Projekt_Programu_Infrastruktura_i_Srodowisko_2014_2020.pdf), 12.12.2013 r.
- Przyszłość której chcemy (ang. Future we want)*, Deklaracja ONZ, Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro 2012 r., [www.mos.gov.pl/g2/big/.../927b84fcb58c51d3731bd08dc2ff700d.pdf](http://www.mos.gov.pl/g2/big/.../927b84fcb58c51d3731bd08dc2ff700d.pdf)
- Strategia rozwoju kraju 2020*, przyjęta uchwałą Rady Ministrów z 25 września 2012 r., [http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1\\_PL\\_ACT\\_part1\\_v1.pdf](http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf)
- Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Komisja Europejska, Bruksela 2010 r., [http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1\\_PL\\_ACT\\_part1\\_v1.pdf](http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf)
- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki – Dynamiczna Polska 2020*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2013, <http://www.mg.gov.pl/files/upload/17492/Strategia.pdf>, 26.02.2014 r.
- Zegar J.S., 2007, *Podstawowe zagadnienia rozwoju zrównoważonego*, WSBiF w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała.
- Stanowisko UE na konferencję Rio+20*, <http://livegreen.org.pl/2012/04/03/stanowisko-ue-na-konferencje-rio-20/>, 20.04.2014.
- Rio+20: uzgodnienia i deklaracje*, <http://livegreen.org.pl/2012/06/25/rio20-uzgodnienia-i-deklaracja/>, 20.04.2014.

*Streszczenie*

Zielona gospodarka to nowa jakość w zarządzaniu gospodarką, jaka zadeklarowana została oficjalnie podczas Szczytu Ziemi Organizacji Narodów Zjednoczonych w 2012 r. Stała się ona odpowiedzią na dylematy towarzyszące koncepcji zrównoważonego rozwoju przez ostatnich 30 lat. Pojawiały się one zarówno w obszarze nauk ekonomicznych, w tym finansów, jak i w obszarze nauk prawnych. Wraz z pojawieniem się zielonej gospodarki dylematy te zyskały nowy wymiar, ale także, wraz ze wzrostem międzynarodowej świadomości ekologicznej i znaczenia sprawiedliwości społecznej, potrzeba ich rozwiązania stała się bardziej nagląca. Dla wszystkich wymienionych nauk zielona gospodarka oznacza nowe wyzwania w zakresie określenia zakresu, rodzajów oraz obszaru prowadzonych badań, jak również potrzebę odpowiedzi na konieczność instytucjonalizacji zarówno koncepcji zrównoważonego rozwoju, jak i zielonej gospodarki. Czy zielona gospodarka rozwiąże istniejące dylematy? Potrzeba szerokiej, interdyscyplinarnej dyskusji wydaje się nieodzowna. Wytoczną dla jej prowadzenia może okazać się w szczególności Deklaracja Narodów Zjednoczonych przyjęta podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 2012 r., jak i europejskie strategie rozwojowe.

*Słowa kluczowe:* zielona gospodarka, zrównoważony rozwój, ONZ, strategie rozwojowe

**Green Economy and the Financial and Legal Sciences Dilemmas  
of Sustainable Development***Summary*

Green economy is a new quality in the management of the economy, which was officially declared at the Earth Summit of the United Nations in 2012 and has become an answer to the dilemmas in the economy and legal sciences associated with the concept of sustainable development for the past 30 years. In the context of the green economy these dilemmas have gained a new dimension. Because of the increasing international awareness of the importance of environmental and social justice, the need to resolve these dilemmas has become more urgent. The green economy means new challenges in defining the scope, type and area of research, as well as the need to answer to the necessity for institutionalization of both the concept of sustainable development and the green economy. Will the green economy solve these problems? The need for a broad, interdisciplinary discussion seems to be indispensable. Guideline for her conduct may be the United Nations Declaration adopted at the Earth Summit in Rio de Janeiro in 2012 in particular, as well as European development strategies.

*Keywords:* green economy, sustainable development, UN, development strategies

JEL: Q01